

סימון = שבילים

עיתון התוכנית "שבילים" לחינוך, סביבה וחברה במכללת קיי בשיתוף המכון לחינוך דמוקרטי

עיתון מס' 1 | שבט תשע"ד

שבילים שבילים שבילים...

מהקיץ האחרון, במסגרת אירוע ההיכרות, הרגשתי שהגעתי למקום מיוחד. קודם השיחה כל הדרך עם חברה חדשה ללימודים בדרך למכללה באוטו. אחרי כן כמה היכרויות מהירות - הנה מטפל בעזרת חיות, הנה לוליינית, הנה אשה יפה... הצבעוניות האנושית החריגה כל כך לאקדמיה הדליק אותי, משכה אותי להישאר באירוע למרות החום הבלתי נסבל, ובהמשך להצטרף לתוכנית. זה זמן קסום לעסוק בחינוך. זה הזמן להיות מוקף אנשים אופטימיים וחולמים. זמן שהקרקע רועדת והמערכת מתחילה בתהליכי שינוי בהובלת שר חינוך חדש שמביא עמו הבטחה אמיתית. הבטחה שמחנכים ופעילי חינוך ממתנינים לה שנים. זה גם זמן קסום לעסוק בפעילות חברתית בכלל - בתקופת פוסט המחאה החברתית של 2011, ואולי תחילתה של תקופה פוסט-קפיטליסטית המחפשת שיטה ודרך חברתית חדשה. שעה שאנשים טוענים ש"המהפכה נכשלה", אני מרגיש אותה זורמת לנו מתחת הרגלים, מרעידיה לנו את השולחן עליו יושב המחשב הנייד עליו אני מקליד עכשיו, מסתלסלת לנו מקצה הלשון עם שפה חדשה שלאט אך לבטח מתקבעת בשיח החברתי-פוליטי. יש הכרה מחודשת בפעילות חברתית בכלל, ומעמד המורה ואיש החינוך - בפרט. אבל זו גם תקופה מסוכנת, שעה שכוחות אנטי-דמוקרטים ואנטי-הומניסטים ממשיכים להרים ראש. ממשיכים להילחם את מלחמת ההישרדות שלהם. בקיצוניותם, בבורותם, באקס-פקטורם והמירוץ למיליונים. אנחנו, כפעילי היום ומחנכי המחר, סטודנטים במסלול ששואף להיות ייחודי באקדמיה על ידי שילוב פדגוגיה חדשה של שיתוף הלומד, חייבים לעוף על עצמנו עד הסוף ולחלום. אומרים שהעולם משנה פרדיגמה של חינוך. זה חייב לבוא לידי ביטוי גם כאן. חייבים לייצר הכשרה אחרת. מעשית. מונעת על ידי המוטיבציות והתשוקות של הסטודנט. הכשרה דיאלוגית, פעילה ויזמית. אז...אני מקווה שנצליח לייצר מסגרת שתפרוץ מסגרות. מאחל לנו שנפתח קהילה של ממש. מאחל לנו שתוכנית שבילים תהיה לא רק הכשרת מורים אלא תנועה חברתית שתוביל לשינוי.

אינשאללה.

שלום ואהבה, יובל כהן

דבר המערכת

לכל הסטודנטים, המרצים וקוראנו בתפוצות, שלום!!!
אנו מתכבדים להגיש לכם את עיתון שבילים הראשון לעונה זו. בעיתון תוכלו לקרוא על החוויות הלימודיות שבמסלול המיוחד שלנו, תוכלו להכיר את הסטודנטים וצוות ההוראה ובעיקר תוכלו להתרשם ולדעת-ממה אנחנו כל-כך נהנים. כפי שאתם יודעים (או שלא) במסלול שבילים לנו, הסטודנטים, חלק פעיל: כל אחד ואחת מאיתנו משתייך לצוות כזה או אחר שמורכב מנציגות צוות ההוראה ומנציגויות סטודנטים מכל השנים וביחד אנו יוצרים, דוחפים ומוציאים לפועל יוזמות רבות ומגוונות. העיתון שאתם מחזיקים כרגע בידיכם הוא דוגמא מיני רבות לפעילות שלנו הסטודנטים. מסלול שבילים הוא מסלול חדש יחסית (בן שנתיים) לחינוך חברתי וסביבתי. מעבר ללימודי החינוך והסביבה הדבר המאפיין את המסלול הוא שיטת הפדגוגיה הדמוקרטית שבו הוא נלמד (וכמובן שאנו שואפים גם להפיץ את בשרתו לעולם).

מאחלים לכם קריאה נעימה וחוויתית,

דונית שיפוני

בשם צוות העיתון

לשותפים בתכנית "שבילים"

תכנית "שבילים" היא תכנית ניסויית ובעלת אופי ייחודי. היא מדגימה את התפיסה כי למידה היא מסע אישי, המנוגב על ידי התשוקות והפליאות של הלומד, ללא תלות במקום התרחשותו: בחדר הכיתה או מחוצה לו. במרחבי הלמידה השונים אתם, הסטודנטים, מעורבים בעיצוב הוויית הלמידה ומבטאים את הקול והבחירות שלכם, כולל הדעות, הרגשות, זוויות המבט והביקורת הבונה, כדי להשפיע על הלימודים שלכם ועל מקצוע ההוראה שבו בחרתם. תודה על ההזדמנות להקשיב לקולותיכם.

בברכה,

פרופ' לאה קוזמינסקי

נשיאת מכללת קיי

משולחן המחשבות של ראש המסלול...

התוכנית שלנו היא כמו עץ. יש לה שורשים עמוקים בתיאוריות לחינוך דמוקרטי, חינוך סביבתי וחינוך בלתי פורמלי. היא שואבת את ערכיה המרכזיים מהצורך הגדול להוביל שינוי בהכשרת מורים ולהכין את אנשי החינוך הבאים למאה ה-21. בגזע האיתן נמצא ניסיונם של הצוות המוביל לצד ההתחדשות והסינרגיה שנוצרת מתוך שיתופי הפעולה עם השותפים. בענפי התוכנית ישנו ניסיון אמיתי להתנסות בפדגוגיה אחרת, מערבת ומשתפת, שרואה את הפרט, את קבוצה ואת החברה כולה. צל העץ מבקש להשרות מטובו ולעורר השראה לכל המחפשים אופק חינוכי אחר. מי ייתן ופירותינו- אתם הסטודנטים, תדעו להיות "עצים" עבור תלמידים וחניכים בהווה ובעתיד.

רק טוב

דפנה גרנית דגני

ראש מסלול תוכנית שבילים

ד"ר ארנון בן ישראל

המשבר התלת ממדי

בחברה-סביבה-חינוך

גם אם נשמע יומרני, הרי שאחד מהמניעים המהותיים שבבסיס תכנית שבילים היא ההבנה בדבר הצטלבות המשברים המאפיינת את תקופתנו - בחברה, בסביבה ובחינוך. בסביבה, ניצול מוגזם של משאבי כדור הארץ - קרקע, מים, אוויר, דלק... באופן שמשנה את האקלים, פוגע באיכות החיים ובמגוון הביולוגי ומטיל לפי המומחים צל כבד על יכולתם של הדורות הבאים לשגשג כאן על פני כדור הארץ. החברה חווה משבר של העמקת הפערים בין קבוצות חברתיות, מכאן התרוששות שכבות חברתיות שלמות ומכאן הצטברות של הון אגדי בידיהם של מעטים. בחינוך המשבר מומשג במסגרת הפדגוגיה הביקורתית וכולל הבנה בדבר חוסר הרלבנטיות של מרכיבים שונים במערכת החינוך לרוח הזמן אך בעיקר פולחן המדידה המוגזם המפיל שימוון על תלמידים וממית את סקרנותם הטבעית. לאמתו של דבר, מדובר למעשה במשבר אחד, שהוא בעיקרו חברתי-תרבותי ומהותו העמוקה היא התכנסות לאינדיבידואליזם קיצוני, מנוכר, התפרקות ממחויבות קולקטיבית, התמקדות בעצמי, בצרכי העצמי כשהצרכנות והחומרנות מהווים מעין מפלט אסקפיסטי. חינוך מוטה הישגים הינו המכשיר העיקרי לשעתוק והחמרה משבריות רב-ממדית זו. בתוך כך, החינוך הוא גם אחד מהכלים המרכזיים, שדרכם ניתן לנסות ולחולל שינוי כלשהו. דרוש חינוך אחר, המשנה תודעה, חינוך המתבונן באופן נוקב בסובב אותו על רבדיו החברתיים והסביבתיים.

סדנא דידקטית

התנסויות באשל הנשיא | אתר נפתלוביץ'

במסגרת הקורס-סדנא דידקטית התבקשנו לכתוב מערכי שיעור בגיאוגרפיה בדגש על הסתח "החיים בנגב בחירה או הכרח", עבור שכבת ט' בבית הספר אשל הנשיא. אופי השיעורים התבקש להיות חווייתי ומעניין, תוך למידה משמעותית ובניית פרויקטים. הדגש המרכזי היה להכניס את שלבי PBL, בחירת שאלה פורייה ויצירת תוצר מסכם. חולקנו לשמונה חוליות וכל צוות עבד עם כיתה אחרת על הכנת התוצר הסופי. התוצרים היו יוצאים מן הכלל, התלמידים נתנו מצעמם הרבה, והפתיעו אותנו הסטודנטים וצוות המרצים מהרמה הגבוהה שהם הציבו: בית משפט, דיסק עם שירי הנגב, דגמים, פוסטרים, מצגות, משחקים ועוד. התלמידים נחשפו לחוויית למידה חדשה ושונה מהמוכר להם, מלמדת ומהנה. אנו מקווים שנמשיך להתנסות בשטח-כי זוהי הלמידה הכי משמעותית שיש.

שבוע PBL | שיר יפה

"מרכז ושוליים" היה הנושא המרכזי שבו עסקנו בשבוע למידה מבוססת פרויקטים (PBL) בקיץ. אנחנו (שיר וגולן - סטודנטים במסלול "שבילים" שנה ב') בחרנו להתמקד בקשר בין מרכז לשוליים בהקשר של מיינסטרים ואלטרנטיבה בעולם המוזיקה. תהליך החיפוש הוביל אותנו לאזור שבו אנחנו לומדים - הנגב ובסופו דבר הגענו לאמן מקומי, "גון תרבות" בשם דויד פרץ. פרץ אחראי על יצירת וטיפוח התרבות המקומית בזירה המוזיקלית באזור הדרום בכלל ובבאר שבע בפרט. בסיומו של תהליך החקר, הגיע פרץ אלינו ל"שבילים", התארח בפאנל שערכנו עמו והציג את העשייה שלו ואת האג'נדה התרבותית-חינוכית שלו. מלבד המפגש עם פרץ, יצרנו בלוג שנקרא, "שביל בצד" ומטרתו לחשוף למוזיקה אלטרנטיבית בדגש על הסצנה המקומית ולעלות את הנושא לתודעה ולדיון. זו היתה חוויה לימודית מעניינת ומרגשת.

קורס דה"ל

דמוקרטיה הלכה למעשה | שני שלפמן

קורס דה"ל הוא קורס המיועד להקנות כלים בכדי לעודד ולקיים דיאלוג דמוקרטי, כמו כן להגדיל את יכולת ההשפעה של הסטודנטים על סביבתם הלימודית. הקורס מעודד יוזמות מתוך קהל הסטודנטים, מאפשר מעורבות בנושאי התוכן לימודי, באופן העברתו וכמובן בכל העוסק בפאן החברתי. הסטודנטים מהווים חלק אקטיבי ומשמעותי בהחלטות המסלול. לדוגמא במעגל הפרלמנט, בו כל הסטודנטים הלימודים במסלול מתכנסים למקום אחד בו נוצרים מעגלי חשיבה אשר דנים בשאלה החשובה - "שבילים, פנינו לאן?" כל זאת מתוך ההכרות הבין אישית וההתעסקות בכוונות ההתחלתיות והגשמת האידיאולוגיות של כל סטודנט. הייחודיות בקורס כזה היא היכולת ללמוד, לחוות דמוקרטיה מה היא, כחלק מעידוד מעורבות סטודנטים.

CHECK IN בחממה | רחלי דגן

תחילת השנה, שמחה, מתח, בלבול, הבטן כואבת מרוב התרגשות, אנו מתבקשים להתחלק לקבוצות. וכך קבוצה קטנה, ישובה במעגל, מול חוממת אנו מתבקשים להציג את עצמנו ואם נרצה את רגישותנו.

כולנו יושבים לא מבינים, והאמת לא כל כך מכירים, ומה עכשיו להיפתח מול אנשים זרים לא אתם לא רציניים. משיעור לשיעור זה קרה נפתחנו מראון לדבר על העבר, מראון לשתף דברים מעתידי, דברים שאולי קצת מציקים, ואולי דווקא שמחים ומחזקים.

תחילה לא הבנו את החממה שלוקחת כל אחד מאיתנו להתחלה, לגיל הילדות, לגיל הלא הנודע, לגיל שחלקנו מעדיפים להשאיר בתוך קופסה. על מנת שכל אחד מאיתנו יוכל לעמוד מול כיתה, ישנה הסכמה שאתה חייב להכיר קודם את עצמך, להבין את רצונותייך כילד, ואת מקומך. החממה לוקחת אותך למקומות אחרים, לריחות של ילדות ומשחקים, לחיפוש פנימי והבנה, לחשוף את הילד שבך.

יאנוש קורצ'אק

"היה כפי שהגן, חפש דרך בעצמך, הכר את עצמך, לפני שתמצא להכיר את הילדים. חשוב נא למה אתה מוכשר ואחר כך תבוא לתחום תחומים לכוונותיהם וחובותיהם של הילדים. קודם כל אתה בעצמך ילד ועליך לחנך ולהשכיל את עצמך."

סיורים במסלול | נוי למפלך

במסגרת מסלול שבילים אנו הסטודנטים יוצאים פעמיים רבות ללמידה חוץ-כיתתית בסביבה הקרובה ובחצר הקדמית של המכללה. למידה זו משולבת באופן אינטגרלי עם הלימודים הפורמאליים אשר מתרחשים בכיתה. למידה בשטח מאתגרת את החשיבה ועוזרת לנו להבין את הדברים שאנו לומדים בכיתה בצורה טובה יותר. בזכות הלמידה מסוג זה אנו זוכים לראות תופעות גיאוגרפיות ואנושיות בעיניים וחווים את תופעות אלו דרך הרגליים, כך הלמידה הופכת להיות משמעותית יותר ואקטיבית יותר. יתר על כן, לנו לסטודנטים ישנה הזדמנות להכיר לעומק אחד את השני וליצור יחד חברה לימודית תומכת ומבינה. כשאנו יוצאים לחצר של המכללה אנו תורמים לשיפור הנראות החיצונית שלה ועוזרים לטיפוח ופיתוח פני המכללה. אני חושבת שלמידה זו משמעותית ביותר ותורמת רבות לכולם לסטודנטים, למרצים ולסביבה הקרובה. השנה הספקנו לבקר בשדרות, שדה בוקר, מושבי הנגב המערבי, כפרים בלתי מוכרים, מכתשי הנגב ועוד. כולי תקווה שהיציאה לשטח תמשך ושכולנו נצא נשכרים יותר בזכות כך.

יער מאכל כמטאפורה

לאקולוגיה חינוכית | ד"ר רביב רייכרט וצופיה כהן

ביום העיון המחלקתי, בחג טו' בשבט, "יער מאכל", נשמע בהתחלה כמו חיבור של שתי מילים שאין ביניהן קשר. יער הוא מקום בו מתפתחים צמחים, קשור תרבותית לנוסטלגיה, סיפורים ונופש, מה בינו לבין אוכל מלבד הפיקניקים שאנו עורכים בצל עצי היער? סער אקוטרייכר חשף אותנו ליער כמערכת אקולוגית מורכבת ומאוזנת, כזו שלכל חלק בתוכה יש תפקיד, כל צמח או חי, תורם ונתרם. סהר מדבר על מערכת הרמונית המספקת את כלל הצרכים המשותפים, מערכת המחזקת את עצמה ומעצימה את חלקיה השונים. בסיכום יום העיון שמנו לב שהשפה שאנו מדברים בה, מאוד דומה, גם אנו מבקשים לראות את מערכת החינוך כמרחב אקולוגי המאפשר תנאי צמיחה לכל אחד ואחת בה, כזו שתחזק ותעצים אותם, בעלת מערכת יחסים הרמונית ומאוזנת שהיתרונות בה הם דווקא השונות, שונות בצרכים, בדרכי התרומה והקשרים בין השותפים לה. סער מדבר על מערכת אקולוגית שיש בה שמירה, השתלבות וטיפוח וגם אנו שואפים להוביל את החברה שלנו לספק באופן הרמוני את מיכלול הצרכים המשותפים: אהבה, הגשמה ויצירה. וכך, הצמיח יום העיון שלנו מטאפורה שהיא גם חזון. זה נאיבי? אולי, אבל אנחנו מתחילים בקטן, בחממות קטנות שראות את הצרכים השונים, מספקות הזדמנויות ללמידה עצמית, ביטוי עצמי, חיזוק כל פרט על פי צרכיו ולא על חשבון האחרות/ים בה.

אנושיות בגיאוגרפיה אנושית | נועם מדואל

נתבקשנו בקורס גיאוגרפיה אנושית להביא יצירה גיאוגרפית (אתם בטח מוגדרים בראש עכשיו ושואלים את עצמכם - מהי יצירה גיאוגרפית?) יצירה כלשהי, אומנות, חפץ, סיפור כל דבר, שטומן בחובו ידע בגיאוגרפיה. כשניגשנו להכין את המטלה חשבתי לעצמי, יאללה, יש לי איזה שיר שאני יודע שהוא מתורגם זה מתבטא במילים שלו, משהו שיוצר "בעיה" כאשר מתרגמים אותו לשפה אחרת, צ'יקצ'ק נעשה מצגת קצת מוסיקה ונמשיך בחיינו כשהמטרה לא נושף בעורפנו עם מטלה לא מוגשת. אך לא כך היא... השיר הוא "סיגליות" של דוד ברוזה שתירגם יונתן גפן משירה של "ססיליה" - "זר סיגליות"

הבעיה בשיר היא האיזכור של האביב ושל חודש נובמבר כביכול כאותו זמן. נובמבר הוא סתיו לפחות בישראל... נכנסנו לכתוב את העבודה ותוך כדי כתיבתה הסתבר שהדברים לא פשוטים כמו שחשבנו, התשובה שחשבנו שמסבירה את ה"בעיה", העובדה שהשיר מתורגם, לא הסבירה אותה כלל, שכן הוא מתורגם מספרדית וגם בספרד האביב לא פורח בנובמבר. וכך, נכנסנו למסע חקר חוצה יבשות, אתרי אינטרנט זמרים שונים ובוטניקה, שבסופו יצאנו מלאים בחוויות למידה, התלהבות ושמחה, ואגב ללא תשובה המניחה את הדעת.

החיבור של שבילים לקהילה | נעמה מורד וניל

אנחנו סטודנטים בתוכנית ששמה לה למטרה לחבר בין האקדמיה לקהילה. בראייתנו קיים חיבור טבעי בין המכללה לסביבתה. הרי המכללה ממוקמת בין שכונות ולסטודנטים והעובדים בה קיימים קשרים עם תושבים וגורמים שונים בעיר. יחד עם זאת, קיימים גם מכשולים מובנים בדרך לחיבור זה. השפה הנהוגה באקדמיה אינה שפת הרחוב. גם אופי החשיבה העמוקה הנהוגה באקדמיה מתקשה לעיתים לתקשר מי שאינו בקיא ברזי הדיסציפלינות. במונן הפשוט יותר, קיימת הפרדה פיזית ברורה בין המכללה לבין סביבתה בצורת גדר עם שני שערים אשר מוגנים על ידי מאבטחים.

במהלך השנתיים בהן התוכנית קיימת, בחנו את החברה הישראלית (במיוחד בדרום), התוודענו לארגונים הקיימים בה ואף הצענו פרויקטים של מעורבות בקהילה ש"פתחו את הראש" שלנו, הסטודנטים, לכיוון החשיבה הזו. היכרות זו כללה נוכחות בכנס בנושא קיימות במתנ"ס פאני קפלן, והשתתפות באחד מימי "פסטיבל אקולוגיה עירונית" במרכז לקיימות שכונתית (המלק"ש) הסמוך למתנ"ס. ארגון של יום עיון שנערך לרגל טו' בשבט 2014.

הקמת גינה המיועדת, בחזונו, לשרת הן את באי המכללה והן את הקהילה סביב המכללה, ואנו שואפים כי בעתיד נמצא את הדרך והאמצעים להוציא את החזון הזה לפועל באופן רחב יותר ויותר.

הכר את המרצה

שם משפחה: רביב רייכרט

סטטוס: נשוי+2

תאריך לידה: 31.12.1961

איזור מגורים: שרון

מזל: גדי

השכלה: ד"ר בספרות

הרגל מגונה: לקרא ברמזורים

ספר מועדף: חולית של פרנק הרברט

מודל לחיקוי: אייזיק אסימוב, כמובן

סרט אהוב: אפוקליפסה עכשיו

עבודה נוכחית: המכון לחינוך דמוקרטי

זמר/ להקה: ג'נסיס של פיטר גבריאל

ים/ בריכה: בריכה וגלישת רוח שאפשר

פדיחה: פעם כשהיינו סטודנטים, עליתי 13 קומות ברגל כשהיתה הפסקת חשמל בכל הרחוב שלנו ואז, כשהגעתי למעלה, גיליתי שעליתי בבניין הלא נכון

סיפור מהילדות: אחותי ואני המצאנו שפה שהרעיון שלה היה להפוך את ההברה הראשונה בכל מילה בשניה, כדי שאף אחד לא יבין אותנו כשנרצה לדבר סודות, העניין הוא שהשפה היתה מאד פשוטה וכולם הבינו אבל לא סיפרו לנו שמבינים.

מוטו לחיים: אקונה מטטה

מסר לסטודנטים: אל תדחו לרגע האחרון

פואמה אבודה

עלום

כשפן שקוסם שולף
בחדר האדום ההיפוך מתחלף
כי נראית כחלום שכולו שבילים
ואני הפוסע - עד בכי ודמע

"אנחנו" | צילה אמסלם

...מכאן...אקזומיה...אקזומיה...מבחינים...
זכאן, אצלנו בשבילים, מתגלים בני אדם
עם כשרונות!

קחו למשל את ודים עגור, אשף המחשבים וגם חבר נהדר! ודים עוזר לנו ללא לאות, מפרסם בקבוצת הפייסבוק שלנו את כל המאמרים, כל המטלות שעלינו לקרוא ולבצע. ובנוסף מפרסם סרטונים מעניינים ומעשירים. אביאל שדה הוא דיג'י מוכשר ובערבי הווי מנגן ומרקיד את כולם, אנו חוטאים גם בשירה, נגינה, משחק וצילום!... דותן שיפוני, אופירה ואנוכי אלתרנו הצגת תיאטרון בנושא "ארץ יצורי הפרא" בשיעורו של רביב...שני שלפמן וחגית יזרעאלי כותבות, מלחינות ומבצעות שירים שלהן, אלעד בן-צור ויוסי פרוינד מנגנים על גיטרה במה. ליאור וינברגר, אבישי אזולאי-מלכה ודפנה להט שמפליאים בתמונותיהם המרהיבות בצילום ואף בהכנת סרט על המסלול, יש לנו גם מורים לשחמט, לריקודי עם, לזומבה, מנהל בית ספר, מדריכי טיולים ואפילו מודריך רוחני... יש מכל טוב ואנו יוצאים נישכרים!

שיר לגינה במרחב

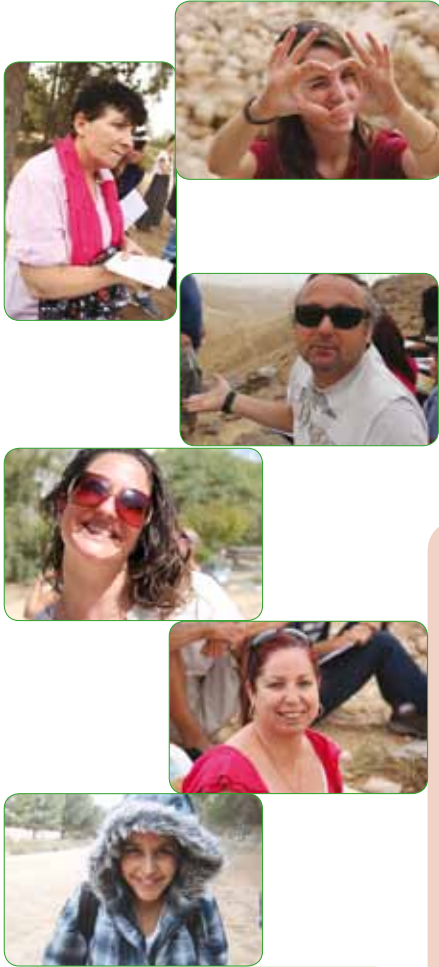
האקולוגי | אלמוני

אל מדבר ללא צמח ועץ פרי
אז פסענו בשביל הבוסרי
כמו אדם עם חזון
כמו דוד בן גוריון
היא ניצבה שם כפסל מצרי.

בענווה, עם חיוך וטוריה
היא הציגה עצמה ואמרה
שנרים כאן גינה לתפארת
וחזרה ואמרה ואמרה...

כך חלף לו קצת זמן ובינתיים
לא צמח ולו שיח קוצים
עד שבאה לימור
והתחילה לחפור
ואנחנו - כעדר כבשים

כי חלף לו זמן עד שהפנמו
שהקשר בינינו אדוק
שזו לא קייטנה,
שהקמנו גינה
שחסכנו לנילו השוק

מה שאהבתי - אהבתי - מה שאהבתי